

Konference *Pitná voda* v Táboře bude v příštím roce již patnáctá

Petr Dolejš, Václav Stránský

Tento rozhovor s Petrem Dolejšem je neobvyklý. Původně měl být pozvánkou na konferenci Pitná voda 2020, která jistě patří k vrcholným setkáním v celém oboru vodního hospodářství, z pohledu interdisciplinárního i multidisciplinárního. Na těchto setkáních se prolíná malá i velká voda. Její vlastnosti fyzikální, chemické, biologické. Probírají se i otázky ekonomické, právní, sociologické. Nakonec rozhovor přerostl v povídání o koncepci oboru, o jeho problémech, cílech. Snad čtenáře navnadí, aby na konferenci do Táboře přijel. Určitě bude pro něj přínosem, byť by nebyl vodárník.

Stránský: *Třicet let je dlouhá doba v životě lidském i ve stupni poznání v jakémkoliv oboru, tedy i ve vodárenství. Mohl by ses za tou dobou ohlédnout?*

Dolejš: Naši konferenci bude příští rok 30 let. Bude teprve patnáctá, což není ve srovnání s některými jinými žádný závratný počet. Připomeňme např. konferenci, kterou již kdysi dávno založili Vladimír a Alena Sládečková z VŠCHT Praha, původně jako katedrový seminář pro setkávání vodárenských pracovníků z praxe s těmi, kdo pracovali ve výzkumu. Ten od té doby pokračuje jako každoroční konference pod stejnou, jimi založenou značkou. Kdybych to řekl dnešní dobou formulací, vytvořili vynikající podnikatelský záměr a z pozdějšího (případného) prodeje jejich zavedené značky by měli mít zajímavý finanční prospěch. Za mne, jejich žáka (a nyní i organizátora tematicky příbuzné konference) mají oba dva velké uznání a vděk za to, co pro naše vodárenství udělali (a paní profesorka Alenka Sládečková pořád ještě dělá).

Prapůvodním záměrem konference *Pitná voda*, která se v prvním ročníku v Prachaticích (1990) jmenovala *Nádrže jako zdroj pitné vody*, bylo hledat společnou řeč a dosáhnout mnohem lepší výměny informací mezi těmi, kdo pracují na vodárensky využívaných nádržích a těmi, kdo z nich vyrábí pitnou vodu. Chtěl jsem dosáhnout také toho, aby se podstatně zlepšila komunikace mezi těmi, kdo pracují v základním i aplikovaném výzkumu nádrží, a těmi, kdo pracují v oblasti procesů a zařízení úpravy pitných vod. Oba tyto směry u nás mají dlouholetou tradici a výbornou úroveň, takže jejich interakce by posunula jistě oba obory kupředu a měla také významný pozitivní dopad na kvalitu dodávané pitné vody.

Tuto myšlenku komunikace mezi obory nádrží a úpraven jsem také předložil mezinárodně a vznikla z toho pak naše čtvrtá konference v pořadí – zatím jediná mezinárodní. Tady odbočím k podrobnějšímu vysvětlení. Spolu s vynikajícím kolegou prof. Heinzem Bernhardtem (technickým ředitelem Wahn-bachtalsperrenverband) jsme se na začátku

devadesátých let stali zakladateli a předsedy skupiny specialistů IAWQ-IWSA *Reservoir Management and Water Supply – an Integrated System*. První konference této skupiny (a tedy ta čtvrtá „naše“) se konala v r. 1997 v Praze za účasti 231 účastníků ze 32 zemí. Celkem na ní zaznělo 100 příspěvků, vydaných ve dvoudílném sborníku (619 str.). Výbrané příspěvky byly v r. 1998 publikovány v prestižním časopisu IAWQ *Water Science and Technology*, vydávaném nakladatelstvím Pergamon/Elsevier Science, v monotematickém čísle o 379 stranách, jehož editory byli Petr Dolejš, Jim Edzwald, Charles O’Melia a Gijs Oskam.

Přes veškerou snahu o iniciaci komunikace mezi obory, které se zabývají zdroji surové vody, a obory, které se věnují její úpravě a distribuci, musím říci, že mám pocit, že jsem s tímto záměrem skoro neuspěl. Naopak mě ale velmi těší spolupráce s kolegy, kteří se věnují hygienické problematice pitné vody, zejména z řad Státního zdravotního ústavu. I když je někdy hygienik brán jako „třídní nepřítel“ vodárenských firem, na konferenci *Pitná voda* se již mnoho let opakovaně ukazuje, že dialog je možný, potřebný a že obě strany mají opravdový zájem postupovat k lepším řešením a posunovat se dopředu. Jen je škoda, že v současné době jsou možnosti účasti hygieniků z krajských organizací velmi omezené, protože jejich zřizovatelé nedocekají potřebu účasti jejich odborných pracovníků na podobných konferencích.

Stránský: *Zajištění pitné vody je široký pojem. Od zajištění zdroje z hlediska kvantity i kvality, přes jímání, výrobu, kontrolu až po distribuci (to jsem možná ještě na něco zapomněl). Jak za ta léta, co konferenci pořádáš, se posouvaly priority?*

Dolejš: Tematické priority v programu konference a jejich vývoj nedokážu exaktně vyjmenovat. Hlavním cílem konference je kvalitní pitná voda. Tady se mi zdá, že je to stále chápáno jen jako oblast pro klasické vodárenství – a pověstně filmově „zrcadlo“ jim nastavují hygienici. Takže účast i příspěvky z oblasti zdrojů vody jsou od opravdových profesních nadšenců, kteří myslí komplexně a dokážou si dát práci s tím, že chtějí, aby se na výsledky jejich práce podíval také někdo jiný – a jinými očima. Tomu samozřejmě nijak nenahrává v základním výzkumu postupující cílevědomá izolace do „vlastních“ grantových problémů, snaha publikovat hlavně v impaktovaných časopisech z zahraničí a klid, který je možné takto na onu „vlastní“ práci získat. Širší souvislosti vem čert. Ovšem jen do té doby, dokud není potřeba vystoupit v médiích a přihlásit se také k tomu, že oblast pitné vody, která lidi zajímá, také řeším a rozumím jí. O to víc si vážím (jak já, tak účastníci) těch přednášejících, kteří na konferenci přijedou a mají

opravdu velmi zajímavé příspěvky z celé širší záběru konference – od zdroje ke kohoutku – i když za to ve vlastní instituci nedostanou žádné „body“ do jejich hodnocení.

Stránský: *A na co se bude soustřeďovat připravovaný ročník? Předpokládám, že bude reflektovat současné výzvy a problémy. Jaké to jsou?*

Dolejš: Samozřejmě se snažíme vymyslet, jak konferenci udělat co nejzajímavější a nejprínosnější pro všechny účastníky. Jak se to daří, to hodnotí účastníci. Konferenci děláme opravdu srdcem – vodaři pro vodaře – a snad je to na výsledku znát.

Na minulé jsme program vysílali pro účastníky, kteří zrovna nesedí v sále, na webu, aby mohli sledovat při případných kuloárových diskusích, co se děje v přednáškovém sále, i když nejsou u obrazovek v sále s výstavkou firem, kam jde vždy přímý přenos. Vždy se také snažíme dodržovat přesný časový harmonogram přednášek, aby se všichni mohli dobře orientovat a pokud chtějí odběhnout do kuloárů, aby nepřišli o přednášky, na které chtějí být v sále. Takže předsedající sekci jsou navíc zatíženi tím, že musí stanovený program dodržovat a většinou se daří být „přátelsky přísní“. Ale to je standardem na mezinárodních konferencích, takže proč si podobné zvyky neosvojujete i doma.

Těmi mezinárodními konferencemi samozřejmě myslím skutečné mezinárodní, ne takové, které se za ně jen bombasticky prohlašují proto, že se jich účastní také kolegové ze Slovenska. Na konferenci *Pitná voda* jsme měli již přednášející např. z USA, Anglie či Německa a nikdy jsme nebyli „mezinárodní“. To bych pak byl sám sobě pro smích, tohle deklarovat.

Na konferenci v roce 2020 chceme mít jednu sekci věnovanou „ztvzování“ a vlivu koncentrace vápníku a hořčíku. Nedávno jsem byl pozvaný k přednášce na semináři v Bratislavě, který k tomuto tématu měl velmi zajímavé příspěvky, a tak bych byl velmi rád, aby se tyto informace dostaly i do povědomí více kolegů v oboru.

Stránský: *Jsi pravidelným účastníkem (i aktivním) mnoha zahraničních konferencí. Mohl bys o nich něco říci?*

Dolejš: Účastníkem velkých zahraničních konferencí jsem už jen nepravidelným. Problém malé soukromé firmy je v tom, že nemáme žádné granty či institucionální peníze na cestování po konferencích. Takže na účast si musím napřed vydělat tím, že naši zákazníci jsou spokojení a můžeme pro ně pracovat. Z ušetřených prostředků pak můžeme buď investovat do nových přístrojů, zahraniční literatury – nebo i cesty na zahraniční konferenci. Samozřejmě na aktivní účast, pro kterou musíme (zase bez jakékoli státní či grantové podpory) mít takové výsledky, aby byl příspěvek přijat do programu. Každý si asi dovede představit, že je to docela těžké. A tak máme alespoň dobrý pocit, že z peněz, které jako firma odvádíme na daních, mohou jezdit naši kolegové z vědeckých institucí, kteří na to dostanou prostředky ze státního rozpočtu, kam jsme přispěli i my. Čtenář, který mě zná osobně, asi pozná, jak se u těchto vět usmívám.

Stránský: *Jak je na tom české vodárenství ve srovnání se světem.*

Dolejš: Tohle by bylo na dlouhé povídání. Krátce řečeno – zatím (!) ještě docela dobře. V oboru pracují nadšenci ve stále ještě nadkri-

tické koncentraci, takže občas funguje i komunikace a kolegiální předávání zkušeností. Lidé, kteří v oboru zůstávají, jsou pokladem. Ti, kteří neskáčou z jednoho oboru do druhého, se stačí postupem času něco naučit, dokážou získat zkušenosti a případně je i předávat dál. Naše vodárenství stále ještě těží z obrovského rozmachu ve druhé polovině minulého století. Už jsem v oboru 45 let, takže opravdu vím, o čem mluvím.

Na druhou stranu jsem zažil v posledních několika týdnech dva velké šoky. Jeden zrovna dneska. Náhodou jsem si přečetl obhájenou diplomovou práci k získání titulu inženýra z oboru vodárenské koagulace. Tolik hloupostí, experimentálních chyb, špatných interpretací a nesmyslných výsledků na jednom místě jsem v diplomové práci snad ještě nikdy neviděl. Jestli naše školství produkuje takové inženýry, situace – i s naším vodárenstvím – bude za čas o hodně horší.

Druhým bylo zjištění, že jedna hodně velká úpravna slavně zavedla asi před rokem nenáročnou technologickou variantu, která již na mnoha jiných našich úpravnách běží od začátku devadesátých let, a mohli ji zavést (kdyby chtěli a nechali si poradit) již dávno, tedy minimálně před dvaceti lety (!). Jestli takto proudí informace i u velkých úpraven pitné vody, tak to také není zrovna něco do výkladní skříně našeho vodárenství.

Stránský: *Vím, že se nechceš chválit, ale vím i, že o výsledky Tvé práce (hlavně na vodárenských nádržích v severních Čechách) měli zájem (a speciálně i kvůli tomu přijeli odborníci z ciziny. Mohl bys sdělit více?*

Dolejš: K tomu chci pro čtenáře Vodního hospodářství připravit krátký článek, takže slibuji, že ho sepíšu brzy.

Stránský: *Já konferenci přeji hodně úspěchů, co Ty přeješ vodárenskému oboru?*

Dolejš: Přeji si opravdu velmi, aby v oboru pracovali dobří lidé, kteří nechodí jen „do práce“, ale baví je to, chtějí se vzdělávat, mají zájem se učit, nenechají se zašlapat či znechutit „excelovými manažery“, kteří do oboru pronikají, vědí o něm hodně málo a koukají na něj jen přes tabulky typu „má dáti – dal“.

A ač to bude znít možná nekorektně či dokonce kacířsky, oborem by potřeboval zatřást nějaký závažný problém, který by se dal vyřešit jen působením opravdových odborníků. Jinak zatím skutečná odbornost není zrovna moc potřeba a všechno běží nějak samospádem. Přicházející Water safety plans (WSP) tomu jistě mohou významně pomoci.

A ze strany vzdělávání a získávání informací bych se moc přimlouval za to, aby bylo třeba i Vodní hospodářství přístupné na webu za elektronické předplatné a všechny firmy, provozující úpravny pitné vody či jinak pracující v oboru, by považovaly za profesní

slušnost či čest, že tento zdroj informací mají ve své firmě dostupný. V oboru se toho děje tolik nového, že je potřeba šíření informací co nejvíce napomáhat. Druhou stranou je však i to, aby pracovníci firem měli vůbec čas se vzdělávání věnovat.

A čím dál více jsem přesvědčený, že pro funkci „vodárenský technolog“ či kvalifikaci „provozovatel vodárenského zařízení“ je jako sůl potřeba **zavést certifikaci**, jako to mají například v řadě zemí v zahraničí. Toho by se měl ujmout SOVAK ve spolupráci s CzWA. Když vidím, kdo všechno může rozhodovat o provozu úpraven pitné vody, je jen otázka času, kdy to, co bylo před pár roky v Trnové, bude i na větších úpravnách a kdy bude ohroženo lidské zdraví mnohem více lidí. Požadavek tzv. „příslušného vzdělání“ je zcela irelevantní vzhledem k náročnosti toho, co by měl vodárenský technolog znát a zvládat. Je to naprosto nezbytné i proto, aby inženýři, kteří sice projdou vysokou školou, nemohli následně být rizikem pro provoz náročné technologické linky úpravy pitné vody. K tomu vzdělávání opravdových odborníků se snaží přispět i naše konference *Pitná voda*.

Konference Pitná voda 2020 proběhne od 18. do 21. 5. v Táboře. Informace sledujte na www.wet-team.cz/vitejte/konference-pitna-voda-2020.html.